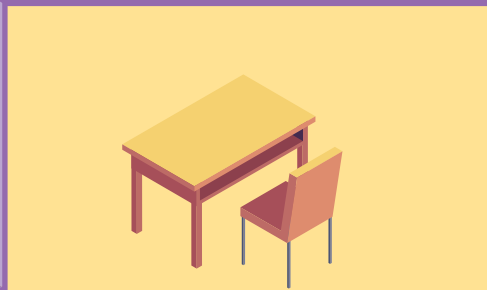

هر مدرسه یک مرکز یادگیری

تبدیل شدن مدرسه به مرکزی یادگیری که برای مخاطبان و ذی‌نفعان خود، اعم از دانش‌آموزان، معلمان و والدین منابع، ابزار و امکانات یادگیری را فراهم می‌آورد، ضروری و اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. بی‌شک پیشنهادهای می‌توانند در ایجاد و شکل‌گیری مرکز یادگیری در هر مدرسه مؤثر واقع شوند. توجه به شرایط هر مدرسه نیز می‌تواند به شکل‌گیری مرکز یادگیری مؤثر و متناسبی منجر شود. در این نوشته برخی موارد و راهکارهای تقویت مرکز یادگیری آمده‌اند.

📖 کتاب، قلب مرکز یادگیری

برای اینکه مدرسه بتواند به‌عنوان مرکزی برای یادگیری به کتاب‌های متنوع در زمینه‌های گوناگون مجهز شود، لازم است از ظرفیت خانواده‌ها و نیز نهادهای بومی و محلی بهره‌مند شود. در این زمینه شناسایی زمینه‌ها و موضوع‌های کتاب‌های موجود در مدرسه گام اول است. در ادامه، تعیین نیازها و مشخص کردن نوع درخواست معلمان و دانش‌آموزان برای دریافت کتاب، و همچنین توجه به نیازهای یادگیری که معلمان شناسایی می‌کنند، اهمیت دارد.

تجربه: کافه کتاب

در مدرسه ما، دسترسی به کتاب و کتابخانه از طریق تأسیس «کافه کتاب» به شکل ساده و راحتی در آمد. این ایده از آنجا شکل گرفت که بسیاری از دانش‌آموزان، از اینکه بتوانند در کنار یکدیگر و گاهی همراه معلمان در محیطی مانند کافه بنشینند، نوشیدنی بنوشند و کتاب بخوانند، یا درباره کتاب صحبت کنند، لذت می‌بردند. همین موضوع موجب شد زمینه اهدای کتاب توسط آن‌ها افزایش یابد. در این

تجربه، بخشی از مدرسه که تا پیش از این کاربری دیگری نداشت، به کافه کتاب اختصاص داده شد و به محل رفت و آمد بسیار معلمان و دانش‌آموزان و گاه والدین تبدیل شد.

📖 منابع نوشتاری دیگر

از دیگر منابع مورد نیاز در مرکز یادگیری، امکان دسترسی به متونی است که لزوماً در دست‌بندی کتاب‌ها قرار نمی‌گیرند. مقالات، مجله‌ها و فصلنامه‌ها از همین دسته هستند. معلمان در کتابخانه مرکز یادگیری به این گروه از منابع نیاز دارند. معمولاً اشتراک با مجله‌های عمومی، و نیز در حوزه تخصصی معلمان از جمله ضرورت‌هاست. در عین حال، تهیه و تأمین این قبیل مواد نوشتاری متناسب با ذائقه و نیاز دانش‌آموزان، می‌تواند کامل‌کننده کتابخانه این گروه از مخاطبان باشد.

تجربه: نشریه محلی

از جمله مجله‌های پرتیراژ مدرسه که همه‌ساله مورد استقبال دانش‌آموزان و والدین قرار می‌گیرند، نشریه‌های اختصاصی مدرسه هستند که به‌صورت بومی برای مدرسه و محله طراحی و تولید

« دست‌سازها

یکی از زمینه‌های یادگیری، دست‌سازها هستند که می‌توانند مکانی اختصاصی داشته باشند تا شبیه نمایشگاهی دائمی، امکان بازدید و استفاده به‌منظور یادگیری را برای دانش‌آموزان ایجاد کنند. جایی که ضمن نگهداری نمونه دست‌سازهای دانش‌آموزان، تلاش می‌شود ابزار و امکانات در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد.

تجربه: دورریختنی‌های ارزشمند

بعد از راه‌اندازی کنج ساخت‌وساز در مدرسه، که در آن علاوه بر نگهداری دست‌سازهای دانش‌آموزان و معلمان در درس‌های متفاوت، زمینه برگزاری کلاس‌های گوناگون درسی مبتنی بر دست‌سازها فراهم شد، این محل کم‌کم به «کنج خلاقیت» تبدیل شد؛ جایی که دانش‌آموزان می‌توانند به کمک ابزار ساده و در بسیاری موارد از دورریختنی‌ها، به ذوق و میل خود استفاده کنند و ساخته نهایی‌شان را در این فضا، به‌عنوان نمایشگاهی نیمه‌دائمی، ارائه دهند.

« نقشه‌ها و اطلس‌های جغرافیایی

دسترسی به نقشه‌های تاریخی و جغرافیایی می‌تواند به افزایش یادگیری در این باره کمک کند.

تجربه: هر دیوار یک نقشه

از جمله تجربه‌های خوب مدرسه ما بیرون آوردن نقشه‌ها از بایگانی نسبتاً بسته و تاریک، و قرار دادن آن‌ها روی دیوارهای مدرسه است. به این منظور یکی از طبقات مدرسه به تاریخ و جغرافیا اختصاص داده شد و نقشه‌ها براساس دسته‌بندی و روایت مشخصی به دیوارها نصب شدند. همین امر موجب شد تا با خلاقیت، برخی موضوع‌ها و نقشه‌ها به راه‌پله همان طبقه و کف و سقف آن منتقل و نقاشی شوند. این اتفاق برگزاری کلاس‌های تاریخ و جغرافی را به همین سالن کشاند.

می‌شوند. معلمان، دانش‌آموزان و نیز نهادهای محلی و اهالی اطراف مدرسه در تولید این مجله‌ها نقش مهمی دارند و به همین دلیل به نوعی خودشان را در آن می‌بینند. این کار موجب می‌شود افراد به مدرسه، به مثابه یک کانون محلی بنگرند و آن را مرکزی برای مطالعه و دانستن احساس کنند.

« شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی

دسترسی به فضای مجازی و اینترنت از دیگر ملزومات مرکز یادگیری است. نیاز است در مدرسه امکان و تسهیلات لازم برای دسترسی به اینترنت فراهم باشد و در عین حال، با رعایت ملاحظات تربیتی در این زمینه، امکان جست‌وجوگری در فضای مجازی فراهم شود. مرکز رایانه مدرسه می‌تواند با نظارت متصدیان امر برای جست‌وجو و مطالعه، دسترسی به فضای مجازی را میسر سازد.

تجربه: کافی‌نت

یکی از اقدامات سودمند مدرسه در سال‌های گذشته، راه‌اندازی کافی‌نت بوده است. بخشی از مدرسه که امکان حضور دانش‌آموزان در آن به سادگی و در طول زمان مدرسه فراهم است، به کافی‌نت اختصاص داده شده است. معلمان نیز می‌توانند، علاوه بر بهره‌مندی از این فضا، برای جست‌وجوهای مورد نیاز خود، کلاس‌های درس را براساس روش‌های تدریس فاوا (فناوری اطلاعات و ارتباطات) در این مکان برگزار کنند. در ساعات خارج از ساعات کاری مدرسه، کافی‌نت امکان خدمات‌رسانی به خانواده‌ها را فراهم می‌کند. به دلیل وجود نظارت بر جست‌وجوها، بسیاری از اهالی محلی ترجیح می‌دهند از این فضا برای سپری کردن اوقات فراغت فرزندان‌شان استفاده کنند.

📺 گالری عکس و تصویر

در تهیه برخی محتوای یادگیری، امکان مشارکت دانش‌آموزان بیشتر فراهم است. از آن جمله می‌توان به آرشیو و گالری عکس و تصویر، نقاشی‌ها و دیگر نمونه‌های بصری اشاره کرد. علاوه بر اینکه این نمونه‌ها می‌توانند در موقعیت‌های گوناگون در معرض دید دانش‌آموزان باشند، در عین حال نسخه‌های الکترونیکی آن‌ها که براساس موضوع طبقه‌بندی شده‌اند، در فرایند یاددهی-یادگیری مورد استفاده قرار می‌گیرند و می‌توان از مشارکت دانش‌آموزان برای تهیه و تکمیل این گالری و به‌روزرسانی آن بهره برد.

📖 بسته‌های یادگیری و محتوای الکترونیکی

مرکز یادگیری ویژهٔ معلمان می‌کوشد تسهیلاتی برای فرایند یاددهی-یادگیری فراهم آورد که از جملهٔ آن‌ها تهیه و گردآوری بسته‌های یادگیری و محتوای الکترونیک است. در این زمینه مدرسه می‌تواند تولیدات معلمان را، اعم از طراحی‌های آموزشی، بسته‌های یادگیری و محتوای الکترونیکی نگهداری کند و زمینه را برای به اشتراک‌گذاری آن‌ها فراهم آورد.

🎬 فیلم و صوت آموزشی

در آموزش برخی درس‌ها استفاده از فیلم و صوت آموزشی تأثیر بالایی دارد. هر چند تا اندازه‌ای مرکز رایانه و سایت مدرسه این امکان را برای جست‌وجو در فضای مجازی فراهم می‌کند، اما وجود، تهیه و طراحی فیلم و صوت مربوط به معلم و دانش‌آموزان هر مدرسه نیز اهمیت دارد.

🗣️ تجربه: به زبان خود

یکی از اقدامات مناسب در تکمیل بخش فیلم و صوت مدرسه مربوط به اقدام یکی از معلمان بوده است. او از دانش‌آموزان خواست در مطالعه و یادگیری درس، محتوا را به زبان خود در قالب یک فایل صوتی شرح دهند. برای تهیهٔ این قالب‌ها اصول و چارچوب‌هایی را ارائه داد و تمام محصولات صوتی را آرشیو کرد. در حال حاضر از جمله پرمراج‌ترین بخش‌های مرکز یادگیری مدرسه، بخش دریافت فایل صوتی مربوط به شرح درس توسط دانش‌آموزان است.

📖 نقشهٔ مفهومی و اینفوگراف درسی

بخشی از یادگیری از طریق نقشه‌های مفهومی، اینفوگراف، چارت، نمودار و مواردی از این دست انجام می‌گیرد. تولید این قبیل مواد یادگیری با مشارکت معلمان و دانش‌آموزان صورت می‌پذیرد و دسترسی آسان مخاطبان به آن‌ها، و نیز طبقه‌بندی موضوعی می‌تواند به تأثیرگذاری آن‌ها در یادگیری منجر شود.

🗣️ تجربه: برترین‌ها

در یکی از اقدامات مدرسه، معلمان به‌صورت هماهنگ و متناسب با بخش‌بندی کتاب درسی خود از دانش‌آموزان دعوت کردند برای هر فصل از کتاب، یک نقشهٔ مفهومی طراحی کنند. نمونه‌ها به دوری آن‌ها و معلمان رسید و نمونه‌های برتر همراه نام دانش‌آموزان برتر در مجلدی به چاپ رسید تا در دیگر موقعیت‌های یادگیری از آن استفاده کنند.

مرکز یادگیری کارآمد

📖 الهام خاطری / کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی

برای شناسایی کارآمدی یک مرکز یادگیری چندین راه وجود دارد:

📌 اول آنکه باید مرکزی باشد که معلم بتواند کارآمدی را به آسانی کنترل کند. جایگاه مکانی هر مرکز یادگیری می‌تواند کلاس درس باشد و مواد آموزشی باید به گونه‌ای در آن قرار گیرند که دستیابی به مواد برای معلمان آسان باشد. همچنین، معلمان به راحتی بتوانند تشخیص دهند کدام مادهٔ آموزشی برای تدریس آن‌ها در هر جلسه مناسب‌تر است.

📌 دوم اینکه مواد آموزشی و منابع اطلاعاتی باید چنان منظم در آن قرار گرفته باشند که یادگیرندگان بتوانند به راحتی «بخوانند» چه موادی در مرکز وجود دارد و چه مواد و منابع دیگری می‌توانند جایگزین مواد موجود شوند. بزرگ‌ترین مشخصهٔ کارآمدی منابع اطلاعاتی موجود در هر مرکز

یادگیری آن است که یادگیرندگان و کاربران اطمینان خاطر دارند که یاد دهند. یا افرادی هم چون کتاب‌داران و سایر متخصصان موجود در هر مرکز یادگیری، برای انتخاب یا سفارش منابع اطلاعاتی به آنان کمک می‌کنند. این افراد به لحاظ اطلاعاتی در انتقال اطلاعات خود در زمینهٔ منابع موجود با صبر و حوصله و انعطاف‌پذیری زیادی پاسخگوی سؤالات و نیازهای کاربران هستند. هر مرکز یادگیری باید خود راهبری را در کاربران رشد دهد.

📌 سوم اینکه مرکز یادگیری کارآمد، مرکزی است که ما نتوانیم مرکز یادگیری دیگری را جانشین مناسبی برای آن برگزینیم (اسمیت و اسمیت، ۱۹۹۳).